

Mine Erindringer

Barndom i Skyum og Hørdum

Af Marius Sloth, Hurup

Den gamle gård i Skyum

Jeg er født på den gamle gård i Skyum den 29. august 1915 omkring kl. 4 om morgenen som Maren og Niels Sloths første barn. De var blevet gift den 27. november 1914 og var samme efterår flyttet ind på gården.

Gården, hvortil der hørte 43 tdr. sæde jord, lå i det nordlige Skyum. Jorden grænsede mod syd op mod Skyum Bjerger, mod øst ud til Limfjorden på et stykke og resten mod Maren og Lars Peters husmandssted, som lå næsten helt nede ved fjorden. Mod vest grænsede jorden op mod Severin Simonsens husmandssted.

Stuehuset, som var østvest vendt, lå nord for gårdspladsen. Murene var hvidkalkede, taget spåntækket, og der var tre skorstene og to indgangsdøre ud mod gårdspladsen.

Den østre dør førte ind til bryggers og køkken, den vestre til storstuen, til den pæne gang og til dagligstuen.

I bryggerset var en muret ovn, som der blev fyret op i før julebagningen. Jeg kan kun huske, den har været i brug enkelte gange, men før i tiden blev disse ovne brugt til almindelig bagning.

Nord for stuehuset lå den anselige have, som sluttede i en spids, hvor vejen førte ned til gården.

Indkørslen til gårdspladsen var mellem stuehuset og stalden.

Stalden, som min far byggede i 1917, lå ved vestsiden af gårdspladsen. I nordenden var der plads til to heste ud over en fold til en hest og et føl. I det andet hjørne af stalden var der karlekammer med dør direkte ud til hestestalden, hvorfra der var en bred dør ud til gårdspladsen.

I midten af staldbygningen var der kostald med dør ud mod vest, hvor møddingen lå, og i sydenden var der plads til svinene.

Den østvest vendte lade lå langs gårdsplad-

sens sydside og var sammenbygget med stalden. Den var ældgammel, hvidkalket og med stråtag. Midt for gårdspladsen var der en stor port, og i sydsiden yderligere en port for gennemkørsel.

Maskinhuset, et træskur dækket med tagspåner, lå øst for laden et par meter fra denne. I den opbevarede selvbinderen og andre landbrugsredskaber for vinteren.

Syd for laden 7-8 meter fra denne lå dammen, hvor vi havde både gæs og ænder.

Dammen var ret stor om vinteren, men i tørre somre kunne den næsten udtørre. Den 20 alen dybe brønd lå på gårdspladsen i hjørnet mellem stalden og laden cirka tre fire meter fra bygningerne.

På brønddækslet stod en halvanden meter høj jernpumpe. Selve pumpestangen var cirka halvanden meter lang med en stor jernkugle nederst.

Alt vandet til husholdning og kreaturer pumpedes op med håndkraft. Oven på brønddækslet stod et stort drikkekar, som altid var fyldt med vand til heste og kreaturer.

Omkring 75 meter sydøst for gården lå en prægtig kæmpehøj og 50 meter syd for denne lå endnu en høj på vores mark. Fra disse to høje havde vi en prægtig udsigt over Limfjorden og over til Mors, og mod nord kunne vi se helt til Thisted, ja om aftenen kunne vi endog fra køkkenvinduet se lysene blinke i Thisted.

Det var rammen om min og mine søskendes barndom, indtil jeg blev 10 år, hvorefter mine forældre solgte gården, og vi flyttede et andet sted hen.

Barneår i Skyum

Min mor og far var et par almindelige gårdmandsfolk, som kom en del sammen med naboerne i Skyum. Far var meget udadvendt og

Maren og Niels Sloth med børnene Marius og Kresten omkring 1918.

politisk interesseret. Han var udpræget venstremand og deltog i det politiske organisationsarbejde i Skyum. Han var altid på kant med den anden gårdmand i Skyum.

Denne hed Krabbe og var stærkt konservativ.

Far, som i sin ungdom ville have været lærer, men ikke måtte blive det for faderen, var ingen god landmand.

Mor var et udpræget hjemmemenneske, som ikke deltog i noget uden for hjemmet ud over kirkegang og møder. Vi var fire drenge og en pige i det dejlige barndomshjem i Skyum.

Mens vi var små, havde vi altid karl og tjenestepige, men efterhånden som vi voksede op og kunne hjælpe lidt til, forsvandt tjenestefolkene og de sidste par år, vi boede på gården, havde vi hverken karl eller pige.

I en dalsænkning ned mod Limfjorden boede Maren og Lars Peter, som var folk på alder med mine forældre. De boede på et husmandssted og havde tre piger, hvoraf den ældste var på alder med mig.

Lars Peter var en meget teknisk mand, som kunne alt. Jeg husker, han havde en lille petroleumsmotor, som han brugte til at trække tærskværket.

Vest for gården ved Skyumvejs østside boede Marie og Severin Simonsen, som vi ikke kom så meget sammen med. De havde to børn, Niels og Anna, som var jævnaldrende med mig. Niels, som var syg og vist ikke gik i skole, døde tidligt.

På en gård hundrede meter vest for Skyumvej boede enken Marie Dybdal med fem børn. Den yngste hed Marius og var et år ældre end jeg. Dem kom vi meget sammen med.

Manden blev dræbt ved en løbskkørsel på deres mark et par år efter, at mine forældre var flyttet til Skyum. Jeg kan ikke huske det, men min far har fortalt mig, at han var med til at bære ham hjem.

Jeg husker svagt, at vi fik indlagt elektricitet på gården, og jeg husker, der blev gravet huller til elmastene langs vores vej. Jeg var meget interesseret i at se, når elektrikereren savede installationsrørene over. Jeg husker også, da de i 1919 byggede transformatoren ved Skyumvej. Jeg var da fire år.

En anden tidlig barndomserindring gælder anlæggelsen af haven, idet jeg husker, gartneren kom og plantede træerne. Der blev plantet nogle træer i en rundkreds, som skulle danne en slags lysthus. Da jeg engang i Rosendahls tid var med min far på besøg på gården, konstaterede jeg, at træerne stadig stod der.

Vi børn foretog os mange forskellige ting, og som den ældste førte jeg ofte an. Jeg og min halvanden år yngre bror, Kristen, dannede et godt team, og de yngre søskende kom med i legen, efterhånden som de voksede til.

Engang på Kristens fødselsdag faldt tiden os lang, så noget måtte gøres. Vi vandrede lidt omkring på gårdspladsen og fandt ud af, at muren på et stykke af laden så faldefærdig ud, hvorefter vi blev enige om, at den trængte til at

blive fornyet, så vi kunne lige så godt vælte den med det samme. Jeg sagde til Kristen, at jeg ikke måtte, men han måtte godt, for det var jo hans fødselsdag, og så fik muren et ordentligt skub, hvorved den væltede på et langt stykke.

Vores kæreste legetøj var selvbinderen, som stod i maskinhuset, når den ikke var i brug i høsten. Vi skruede med alle sving og stillede med alle håndtagene. Det var alle tiders. Det værste, vi gjorde ved den, var vel nok, at vi fyldte smørekanden med vand og smurte alle lejerne med det. Det var hård kost for maskinen, men næste år, når det blev høst, og selvbinderen kom ud, gik den upåklagelig. Da jeg selv blev udlært landbrugsmaskinreparatør, har jeg mange gange græmmet mig, når jeg tænkte tilbage på den tid.

Årets store begivenhed var, når vi efter høsten en hel dag skulle have damptærskværket til at tærsk korn. Maskineriet bestod af damplokomobil, tærskværk og presser. Hele herligheden flyttedes med heste.

Hestene var nervøse og kuskene ligeså, så det var nærmest med livet som indsats at flytte maskineriet. Den dag kom vi børn tidligt op, for vi skulle følge med i, at der skulle fyres op i damplokomobilen. Inden maskinen sattes i gang, lød dampfløjten.

Der var fem faste folk med maskinen: en fyrbøder, en ilægger, en pressemand, og to kornbærere.

Resten af mandskabet, otte til ti stykker, var løse folk, som alle var på kost, så længe tærskningen varede. Det aftærskede korn blev båret op på stuehusloftet, mens halmballerne kom ind i laden. Når tærskningen var slut, blev dampen lukket ud af lokomobilen, og hele herligheden blev flyttet et andet sted hen. Det var en god dag.

En uforsvarlig leg

Far var noget af en spøgefugl, som kunne hitte på det utroligste uden at tænke på konsekvenserne. Da vi havde fået elektricitet på gården, skulle der selvfølgelig også leges med det. Fars yndlingsleg var at stikke en strikkepind ind i det ene hul på stikkontakten, hvorefter han tog karlen, pigen, og hvem der ellers ville være

med, i hænderne, så de stod i række. Far var altid nærmest stikkontakten. Han satte så en finger på strikkepinden, så de alle fik et stød. Hvis den, der stod sidst i rækken med den frie hånd rørte ved en mur eller dør, kunne det slå hårdt. Selv var jeg for hunderød til den leg. Hvordan kunne en voksen mand dog komme i tanker om noget så livsfarligt?

Skolegang i Skyum

Jeg kom i Skyum nordre skole så sent som den 1. maj 1923, da jeg fyldte otte år den sommer. Min far ville, at jeg skulle følges med Marius Dybdahl, som var startet året før. Skolen lå en kilometer borte, og læreren hed Petersen. Midt i første time rejste min sidekammerat, Niels Bisgård, og jeg os, hvorefter vi gik ud i gangen, hvor vi spiste hver et stykke af den chokolade, som jeg havde medbragt i min rygsæk. Herefter gik vi atter ind i skolestuen og satte os på vore pladser. Der var ingen, der sagde noget, men jeg tror nu alligevel, at jeg fandt ud af, at det var et brud på reglerne, så det gentog sig ikke. Jeg gik i denne skole til efteråret 1925, da vi flyttede fra gården i Skyum.

Nærkontakt til naturen

Min far var så dyrevenlig, så ikke alene hans husdyr skulle have det godt. Det skulle hare og ræv også. Selv om sidstnævnte en gang imellem tog en høne fra hønsegården, skulle den have lov at leve i fred. Mellem vor mark og Skyum Bjerge var der et dige. I forbindelse med en dyreveksel var der lavet to gennemgange gennem diget, jeg vil kalde det tunneller, store nok til, at en ræv kunne passere.

Far opdagede en dag, at der var sat en rævesaks ved hver af gennemgangene på vores side af diget, så en ræv kunne næsten ikke undgå at træde i en saks med en pinefuld død til følge. Saksene var ulovlige, så far tog dem med hjem, og i mange år gemte han dem ved den store bageovn. Der var aldrig nogen, der spurgte til dem, men far havde en anelse om, hvem der havde sat dem.

En sommer, da det havde været tørke i længere tid, var dammen næsten udtørret, så Kristen og jeg skulle selvfølgelig ud at rode i mud-

deret. Vi fandt hurtigt ud af, at der var noget levende, der rørte sig dernede. Det viste sig at være et par store ål, som Kristen fangede med de bare næver og holdt tæt ind til kroppen, medens han bar dem ind i køkkenet til mor. Hans bluse så forfærdelig ud af mudder og åleslim, men hvad gjorde det, for vi skulle have stegte ål til aften. - At de smagte af mudder skal lige nævnes for fuldstændighedens skyld.

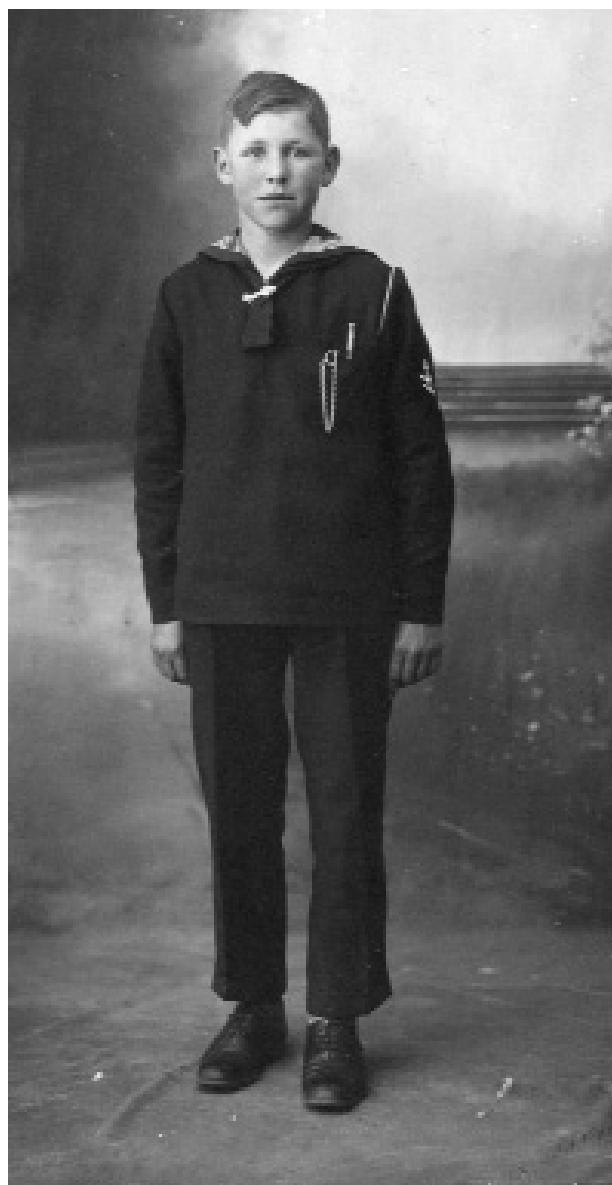
Den gang var der mange hugorme i Skyum Bjerge, så vi havde også nogle omkring gården.

Hugorme kunne gøre far skrækslagen hysterisk måske nok på grund af, at vi børn kunne blive bidt af dem. En sommerdag, da vi legede på gårdspladsen, mens far og mor sov middagsøvn, opdagede jeg en hugorm, som var på vej over gårdspladsen. Vi vækkede far, som straks var på pletten og fik hugormen dræbt, men idyllen på gårdspladsen var ødelagt for den dag.

Leg ved vand

Da jeg kom i skolealderen, badede og legede Kristen og jeg meget ved fjorden. Jeg har mange gange i min voksentilværelse tænkt på, at det i grunden var mærkeligt, at vi aldrig kom galt af sted.

Da vi en gang badede, besluttede jeg, vi skulle gå så langt ud, at vandet kunne løbe ind i munden på os. Vi nåede også så langt ud, så når vi åbnede munden, løb vandet ind, men da vi så skulle vende om, fik vi problemer med at komme mod land. Vi overlevede, men det var op over. Vi var også tit ved fjorden, når dampskibet Limfjorden sejlede forbi, hvilket skete en gang om ugen. Det sejlede fragt fra København til Thisted, Doverodde og Nykøbing. Damperen var så tæt på, at vi kunne se mandskabet på dækket og høre dampmaskinens dunk, dunk, hvilket var meget spændende. Øst for gården næsten for enden af vor mark lå en ret dyb mergelgrav. Vi måtte ikke lege i nærheden af den, og det var med en vis respekt jeg passerede den. Så skete der det, at mine forældre læste i avisen, at en dreng, som havde været ude at harve i nærheden af en mergelgrav, var druknet. Det gjorde et dybt indtryk på mig, og jeg har aldrig glemt historien, skønt hændelsen skete langt borte fra Thy.

Marius om konfirmand 1930.

Troede jeg skulle være landmand

Det var dengang almindeligt, at et stykke af jorden lå brak. Jordstykket blev altså ikke tilsået, men i stedet harvet og pløjet flere gange i løbet af sommeren, så ukrudtet avedes. Vi havde meget ukrudt, feks. følfod og senegræs, som det ikke var let at få ram på, og ukrudtssprøjtning var ukendt. Da jeg var syv år gammel, lærte min far mig at pløje brakmarken med de to jyske heste og den enkeltfurede plov. Jeg var meget stolt af, at jeg kunne pløje og troede fuldt og fast på, at jeg skulle være landmand.

Det var før gyllens tid, så ajle og staldgødning blev kørt ud på marken hver for sig. Til

udkørsel af ajlen havde vi en ajletønde af træ, som vel nok kunne rumme 1000 liter. Den blev lagt på en almindelig arbejdsvogn. I den ene ende havde den en hane, som vendte bagud. Der var så et håndtag, som kunne drejes, så ajlen kunne løbe ud. En gang min far var i færd med at køre ajle ud på marken, var jeg selvfølgelig med. Jeg var meget interesseret i, hvordan sådan en hane virkede. Mens far med håndkraft pumpede ajlen i tøndene fra ajlebeholderen, gik jeg i gang med at undersøge, hvordan hanen skulle åbnes. Jeg kikkede ind i studsene for at se, hvad der skete, når jeg drejede lidt på håndtaget, men det lidt blev til meget. Jeg fik en stråle ajle i hovedet, og i min befåelse kunne jeg selvfølgelig ikke få hanen lukket igen, så jeg var godt lakket til, da jeg kom ind til mor for at blive rensset.

Mit hjem i Hørdum

Omkring 1. september 1925 flyttede vi fra mit barndomshjem i Skyum til et krumt husmandssted, som lå en halv kilometer vest for Hørdum by på vej mod Sønderhå. Jeg tror, der var omkring 25 tønder sæde til ejendommen. Stuehuset var et rødstenshus i god stand. Stald og lade, som lå i vinkel med stuehuset, var gammelt byggeri. Vi havde tre eller fire køer, to heste og nogle grise. Der var ikke elektrisk lys på ejendommen. På gårdspladsen var der en brønd med pumpe til håndkraft. Langs sydsiden af marken løb den lille å, som dannede skel mellem Gisselbæks og vor jord. Vestenden af marken grænsede op til Koustrup Mølleå, som vi kaldte den store å. Ved sydvesthjørnet af vor mark løb de to åer sammen til en, som fortsatte mod sydvest. Ikke så langt fra hvor de to åer løb sammen, lå en gammel grusgrav, hvor kommunen undertiden hentede grus. Det var vor legeplads, selv om den lå 500-600 meter fra ejendommen.

Jorden til ejendommen var meget stenet og gruset. Jeg husker, far har fortalt, at en mand, et stykke tid efter vi var flyttet dertil, havde sagt til ham, at det var den dårligste ejendom i Thy. De to år, vi boede der, var da heller ingen dans på roser, idet mine forældre havde megen modgang.

Vore naboer

400 meter øst for ejendommen boede Jens Larsen og hans kone, som var jævnaldrende med mine forældre, og som vi kom meget sammen med. Mod vest boede Valdemar Andersen, hans kone og deres to børn, Henry og Marius, som var nogle år yngre end mig. Valdemar Andersen var en interessant mand. Han havde en Indian motorcykel, som jeg var meget imponeret af. Han tilbød en gang, at han og far skulle på motorcykeltur til Jegindø, hvor far havde en højskolekammerat, som de så skulle besøge. Jeg tror ikke, far var så stolt, da han skulle af sted. Jeg husker tydeligt, da de kørte hjemmefra. Turen gik godt, og de kom velbeholdne hjem. Valdemar Andersen havde også en dieselmotor, som stod i et motorhus ved siden af laden. Den var med luftstart, noget jeg aldrig før havde set. Han brugte den til at trække et frørenseri, idet han rensede frø for landmændene. Henry og Marius var et par opfindsomme fyre, der kunne hitte på alt. Motorcyklen, som deres far havde, var konstrueret sådan, at smøreolien, som var i en tank, med en håndpumpe skulle pumpes op til motoren, når den var i gang. Man skulle altså give et pump en gang imellem. Jeg husker, Henry og Marius engang havde pumpet al olien op i motoren, mens motorcyklen stod i garagen. Næste gang, deres far skulle ud at køre, kunne han ikke få motoren i gang. Da han endelig fik den startet, røg det, så man ikke kunne se ejendommen.

En tur på sygehuset

En dag vi legede med slåmaskinen, kom jeg til skade med min ene fod og fik et sår på vristen. Jeg regnede ikke med, det betød noget, men i løbet af fjorten dage gik der betændelse i såret. Far kørte mig til lægen i Koldby, og jeg blev indlagt på Koldby sygehus, hvor jeg blev opereret om eftermiddagen. Jeg lå der i tre uger, før jeg fik lov til at komme hjem.

Skoletid i Hørdum

Vi kom til at gå i Hørdum skole, som lå i den østlige udkant af Hørdum by. På skolen, som den gang havde fire klasser, regerede førstelærer Larsen. Andenlæreren, som hed Ettrup, var vi

børn meget glade for. Lærer Larsen og far var tidligere politiske venner, men læreren var, før vi flyttede til Hørdum, gået over til de konservative, så stemningen var ikke mere så god mellem dem. De tre ældste af vi børn gik på skolen, nemlig jeg, Kristen og Peter. Jeg husker, lærer Larsen havde en Ford T, som skulle startes med håndsving. Det var de ældste af drengene, som skulle hjælpe ham med det. En gang ville den ikke starte. Det var en dreng, som hed Gerhard, der trak i svinget, men svinget slog tilbage og brækkede Gerhards håndled. Der blev stor opstandelse. Bilen kom i gang, og lærer Larsen kørte Gerhard til lægen i Koldby.

Mund- og Klovesyge

Sommeren efter vi var flyttet til Hørdum, fik vi konstateret mund og klovesyge i besætningen, hvilket betød, at vi blev isoleret på ejendommen pga. karantæne. Der blev sat et skilt op ved vores indkørsel, hvorpå der stod Mund- og Klovesyge. Adgang forbudt.

Vi måtte ikke gå i skole. Der blev sat en kasse ved vejen, hvor posten skulle lægge avisen og postsagerne. Hvordan vi klarede indkøbene, kan jeg ikke huske, men jeg tror, Kristen og jeg gik i byen efter købmandsvarer. Vi fik jævnligt besøg af Jens Larsen, selv om det var ulovligt. Han var også med i stalden for se på dyrene, men mærkeligt nok blev hans besætning ikke syg. Karantænen varede omkring en måned, hvorefter der kom et rengøringshold, som gjorde stalden ren. Alt blev kalket og sprøjtet med et desinficerende middel, hvorefter karantænen blev ophævet, og alt var ved det gamle.

Det efterår begyndte far at skrive på en roman. Jeg tror, det var en tanke, han havde gået med i længere tid. Inspirationen var kommet fra en roman, far havde læst højt for mor og vi børn, da vi boede i Skyum. Jeg husker tydeligt romanen, som hed: Klavs Bjerg og Bodil. Det var om en landmandsfamilie, som var i svære økonomiske vanskeligheder. Jeg tror nok, at far sammenlignede sin familie med den familie. Mor og far talte meget om personerne i denne roman, og om hvordan det ville gå dem.

Far skrev i regnehæfter, som jeg hentede hos

købmanden i Hørdum. Hvor længe skriveriet stod på, kan jeg ikke huske, men jeg tror, det varede en halvanden års tid. Far var i København et par gange for at tale med et forlag om udgivelse af bogen. Hvis jeg husker ret, var det første gang hos Lohse, men det blev ikke til noget. Anden gang, han var i København, var hos Gyldendal, og han medbragte alt, hvad han havde skrevet.

Når far var i København, boede han på hotel. Han besøgte altid sin bror Marius, som havde en engrosforretning og boede i Holte. Vi børn glædede os til, at han kom hjem, for så havde han altid gaver med fra farbror Marius.

Sidste gang han var i København angående skriverierne og talte med forlaget Gyldendal, foreslog de titlen: "Armod's forbandelse", hvilket min far var meget utilfreds med. En tid senere fik far et brev fra forlaget, som sagde, at bogen ikke kunne antages til udgivelse. Det tog far sig meget nær, og han forsøgte sig aldrig senere indenfor romankunsten. Hvor fars manuskript er nu, ved ingen af vi søskende.

Vores leg

Kristen og jeg legede meget i vores grusgrav specielt om søndagen, når vi ikke skulle i skole. Vi lavede små harver og andre redskaber af gammelt hegnstråd, hvorefter vi pløjede og harvede i sandet. Vi lavede også små huse og drænede. En søndag eftermiddag, da tiden faldt os lang, hittede vi på, at vi skulle prøve, om vi kunne springe over den store å. Vi diskuterede sagen. Jeg var ikke stolt af det. Jeg opfordrede Kristen til at prøve, da jeg mente, han bedst kunne. Så kunne jeg prøve bagefter. Det indvilgede Kristen i, hvorefter han tog tilløb, sprang og havnede midt i åen i vand til midt på livet. Jeg hjalp ham på land igen, uskadt, men drivvåd. Det var en dårlig forestilling, og jeg havde tabt lysten til at prøve. Vi vandrede hjem til mor og far, og Kristen fik tørt tøj på.

Vinteren 1926

Jeg havde mange interesser, da jeg var 10 år. Jeg lavede mange vindmøller, men aldrig nogen som duede, idet jeg havde for lidt værktøj og ingen materialer.

Valdemar Andersen havde til sine drenge lavet en propelmølle, som kunne løbe meget hurtigt og næsten lydløs. Den prøvede jeg at efterligne, men mine møller lavede altid et frygteligt spektakel.

Jeg lavede også løvsavsarbejde i mine drengeår. I familiejournalen var der tit tegninger til løvsavsarbejder, som jeg brugte, men mine fabrikationer var ikke bevaringsværdige.

Vi havde en Dering slåmaskine, som stod i laden, når den ikke blev brugt til at høste med. Den legede vi også en del med. En gang vi var ene hjemme og legede med den, besluttede Kristen og jeg, at vi ville finde ud af, hvad det var, der knirkede i navene ved ganghjulene, når vi kørte baglæns med maskinen.

Vi fik det ene hjul løftet fra gulvet og fik splittet taget af stopringen, som holdt hjulet på plads. Vi fik hjulet trukket ud, og hvad skete: fjedre og paler faldt på gulvet. Det så slemt ud, og vi gruede for, hvordan det nu skulle sættes på plads igen. Vi fik dingenerne sat på, som vi nu mente, de skulle sidde og fik hjulet sat på igen. Jeg husker tydeligt, da vi skulle have maskinen i gang om sommeren, at jeg var meget spændt på, om det nu virkede, som det skulle, men det gjorde det.

Min nye lillebror

Først på sommeren fik mor en lille dreng. Det var mine forældres sjette barn, men han var spinkel og tit syg. Mor fortalte os, at han skulle opereres, når han blev større. Han havde brok og lå altid med brokbind. Meningen var, at han skulle døbes i Hørdum kirke, men p.g.a. sygdom blev han hjemmedøbt og kom til at hedde Karl. Min mor var syg af årebetændelse en periode den sommer og havde sygeplejersken nogle gange.

Om efteråret døde Karl fem måneder gammel. Da min døde bror lå der i vuggen om morgenen, så han ud, som om han sov. Jeg blev sendt til ligsynsmanden for Koldby sogn for at bede denne komme og skrive en dødsattest. Far havde lånt Jens Larsens jumbe, i hvilken den lille kiste blev anbragt foran på sæderne, mens far og mor sad bagved. Sådan kørte de Karl til Hørdum kirke, mens vi børn blev kørt i en

udlejningsbil. Mor, far, Kristen og jeg bar kisten ind i kirken og ud til graven, hvilket gjorde et dybt indtryk på mig.

Tordenvejr

En nat blev det et slemt tordenvejr, og far var sædvanen tro oppe. Pludselig sås et mægtigt lyn, og et tordenskrald, som fik huset til at ryste, fulgte efter. Far troede, lynet var slået ned, så mor purrede vi børn. Intet tydede imidlertid på lynnedslag, så vi blev lagt i seng igen. Om morgenen opdagede vi, at et lyn havde splintret en telefonpæl ude ved vejen, mens tre andre telefonpæle var mere eller mindre beskadigede.

Fulde folk i vejgrøften

En søndag eftermiddag, vi børn var ene hjemme med mor, kom der et par fulde folk, som var på vej mod Sønderhå. Da de kom til vor indkørsel, faldt de i grøften. De halsede op, og vi var meget bange for, at de skulle komme ind på gårdspladsen. Mor sendte Kristen hen til Valdemar Andersen, for at han skulle komme hen til os. Da Valdemar Andersen kom hen til dem, viste det sig, at det var et par karle fra Koustrup i Sønderhå. Da han havde fået dem bugseret på vej mod Sønderhå, faldt der atter ro over vort hjem.

Mund- og klovesyge for anden gang

Lige før høst blev der igen konstateret mund- og klovesyge i vores besætning, så vi måtte gennem hele møllen endnu en gang med karantæne, vejskilt og rengøring, hvilket belastede mine forældre meget økonomisk.

Vi børn forstod ikke rigtigt den alvorlige situation, men glædede os over, at vi ikke skulle i skole.

Fjorten dage efter karantænetidens ophør kunne dyrlægen konstatere, at nogle af kreaturerne igen havde mund- og klovesyge, hvilket var tredje udbrud inden for et år. En so var syg og døde sammen med dens kuld af smågrise. Vores situation i hjemmet var ikke god.

Det år blev vort korn høstet med slåmaskinen, som var monteret med aflægger. Aflæggeren lagde kornet i bundter af negs størrelse,

som mor og vi børn bandt op. Da vi efter høst skulle have det store tærskværk på besøg, florerede mund- og klovesygen i besætningen, hvorfor vi fik besked om, at vi først ville kunne få tærsket, når alle andre havde fået tærsket.

Sommeren og efteråret 1926

Vort hjem var altså sommeren og efteråret 1926 præget af sorg og modgang. Jeg forstod ikke det hele, men fornemmede at der var noget galt. Vi børn havde et godt hjem. Vi gik aldrig sultne i seng, men jeg følte, vi havde et fattigt hjem.

Opdragelsen blev ikke forsømt, og vi der var gamle nok, gik flittigt i søndagsskole. Vi fik også at vide, at vi skulle opføre os ordentligt. Dengang var det jo almindeligt, at folk løftede på hat eller hue, når de passerede hinanden på gaden. Det fik vi også besked på at gøre, hvis vi mødte læreren, præsten eller en anden betydningsfuld person.

Mine forældre gik jævnligt i kirke og missionshus. De kom meget sammen med deres naboer og havde tit fremmede. De levede altså et liv, som de fleste andre på landet gjorde dengang.

Foråret 1927

En forårsdag, jeg harvede i engen med vore to heste, sank den ene af hestene i et hul med bagbenene.

Jeg blev meget forskrækket, men hestene blev stående ganske stille, til jeg fik dem spændt fra harven, hvorefter dyret kom op ved egen hjælp. Jeg hentede selvfølgelig far, og vi fik undersøgt, hvad årsagen var. Det viste sig, at der gik en kloakledning af cement gennem vores mark og ud til den lille å. Røret, som var kloakledning fra Hørdum by, var sunket sammen. Kommunens vandsyningsmænd blev tilkaldt, men ledningen blev ikke repareret, mens vi boede på ejendommen.

Marius få måneder før 90 års dagen.

Først på sommeren blev min farfar, som boede på gården Vester Sejerskilde i Ydby, syg; han fik en hjerneblødning og lå syg en 14 dages tid. Mine forældre skiftedes til at våge med ham om natten. De sidste par døgn, han levede, vågede både min far og min mor med ham om natten. Vi børn var alene hjemme og passede besætningen. Jeg husker Jens Larsen skulle se til os om morgenen, om vi var kommet op, men vi klarede os fint.

Midt på sommeren solgte mine forældre ejendommen i Hørdum, og vi skulle flytte i løbet af en måneds tid. Kristen og jeg skulle i den tid hakke roer for betaling, hvilket vi var vældig stolte af. Far og mor var ude at se på et par ejendomme, blandt andet et hus over for Ydby kirke, men det blev ikke til nogen handel. Niels Odgård, en handelsmand fra Thyholm, havde et hus på Hørdum Sønderhede, som han ville sælge til mine forældre. Jeg tror ikke, de syntes om det, men Niels Odgård tilbød os, at vi kunne flytte ind i huset midlertidigt, hvilket vi gjorde 1. august. Huset var enlænget og hvidkalket med lidt tilhørende jord, men uden plads til besætning. Vi boede i huset i fire måneder, alt imens vi børn fortsatte vor skolegang i Hørdum. Far fik arbejde ved Thisted Amts Vejvæsens stenknuser, som var opstillet ved Villerslev.

Med tærskværket som avnebærer

Ikke langt fra mit nye hjem ved landevejen mellem Koldby og Hassing lå der et maskinhus, som husede et tærskeselskabs maskiner. De bestod af tærskværk, halmpresser og en Fordson traktor. Et par dage før tærskningen blev der lavet småreparationer på maskinerne, og traktoren blev prøvestartet. Jeg fulgte interesseret med i arbejdet og blev snart gode venner med traktorføreren, som jeg gik til hånde. Første sted, de skulle tærske, var ved vores nabo. Der var jeg bestilt til at bære avner fra maskinen og ind i laden. Jeg klarede opgaven og blev bestilt til at bære avner også næste sted. Sådan gik det slag i slag en halv snes dage. Lønnen var god nok, idet jeg som regel fik samme betaling som de andre mænd, der fulgte med maskinen, og kosten fik vi også. Et sted var det

nær gået galt. Efter at vi havde tærsket på en lille gård i halvanden dag, var vi færdige først på eftermiddagen og skulle ind at spise og afregne med gårdmanden. Han passede mig op ude i laden, stak mig nogle penge og sagde, at det var, hvad jeg skulle have. Da vi havde spist, og gårdmanden skulle afregne med folkene, opdagede de, at han gik mig forbi. Da de ville vide, om jeg ikke skulle have løn, svarede manden, at jeg havde fået.

Der var nær blevet opstand, da folkene opdagede, at jeg kun havde fået et lille beløb. Jeg var meget beklemmt ved situationen, men der skete ikke mere. Hændelsen har jeg ikke siden glemt, og jeg kommer til at tænke på den, når jeg passerer gården, som stadig ligger der, hvor den lå, da jeg var avnebærer.

Efterårsmanøvre

Det år var der efterårsmanøvre i Thy, og jeg husker tydeligt, når de store militærkolonner marcherede forbi på landevejene. Det var et flot syn at se soldaterne marchere i takt. Der var også befalingsmænd, som red på heste. Øvelsen sluttede med kongerevy på Gundgårds jorder i Villerslev. Far var til kongerevy for at se Christian den X.

Vi tager runkelroer op

Det efterår tog far, Kristen og jeg runkelroer op på gården Irup i en uges tid. De skulle tages op med håndkraft og toppene hugges af. Vi fik et bestemt stykke, som vi skulle tage op. Karlene, som kørte roerne hjem til gården, måtte ikke læsse dem med fork, men med de bare næver eller med roegreb, så roerne bedre kunne holde sig i kulen.

Det efterår fik jeg plads som tjenestdreng hos Anders Strand i Hørdum for tiden maj til november sommeren 1928. Jeg blev fæstet for 50 kr. samt kost og logi. Det var min skolekammerat, Ove, som skaffede mig pladsen. Han havde tjent der i to år og havde været glad for pladsen, men skulle konfirmeres næste forår.

NB. Fortsættelse følger i 2006 årbogen